

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

અમદાવાદ સ્થિત ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય સમક્ષ

સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૯૦૮૯/૨૦૧૩

થી

સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૯૦૯૧/૨૦૧૩

સાથે

સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૯૧૦૦/૨૦૧૩

થી

સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૯૧૦૧/૨૦૧૩

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી આર.એમ.છાયા

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પ્રતિનિધિઓને આ ચુકાદો જોવા માટે મંજૂરી આપવામાં આવી શકે ?	હા
૨	રિપોર્ટરને સંદર્ભિત કરવું કે નહીં ?	હા
૩	શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા ઈચ્છે છે ?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણ, ૧૯૫૦ ના અર્થઘટન બાબતે કે તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ બાબતે કાયદાનો કોઈ મહત્વનો પ્રશ્ન સંકળાયેલો છે?	ના
૫	શું તેને સિવિલ જજને પરિપત્રિત કરવાનું છે?	ના

=====

કેસન્ટ ઓર્ગેનિક્સ પ્રા. લિ. અને ૧....અરજદાર(ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય – સચિવ મારફતે અને ૨....પ્રતિવાદી(ઓ)

=====

હાજરી:

અરજદાર(ઓ) ક્રમાંક ૧ – ૨ માટે નાનાવટી એસોસિયેટ્સ તરફથી શ્રી મિહિર જોશી, વરિષ્ઠ વકીલ, સાથે શ્રી કુણાલ નાનાવટી, વકીલ

પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ – ૩ માટે શ્રી પ્રકાશ કે. જાની, સરકારી વકીલ સાથે શ્રી પીપી બનાજી, મદદનીશ સરકારી વકીલ

=====

કોરમ: માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ આર.એમ. છાયા

તારીખ : ૦૭/૦૪/૨૦૧૪

કોમન ઓરલ જજમેન્ટ

૧. આ બધી અરજીઓ કાયદા અને હકીકતનો એક સામાન્ય પ્રશ્ન ઉઠાવે છે અને બધી અરજીઓમાં સંકળાયેલ મુદ્દો એકસરખો હોવાથી, તે તમામને સાથે સાંભળવામાં આવી છે અને આ સામાયિક ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા તેનો નિર્ધાર કરવામાં આવે છે.

૨. ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની આ અરજિના માધ્યમથી, અરજદારોએ પોઈઝન અધિનિયમ, ૧૯૧૯ ની જોગવાઈઓ (સંક્ષિપ્તતા હેતુથી, આગળ “અધિનિયમ” તરીકે ઉલ્લેખિત) સાથે ગુજરાત પોઈઝન્સ (પ્રેક્શન એન્ડ સેલ્સ) નિયમો, ૧૯૬૩ (સંક્ષિપ્તતા હેતુથી, આગળ “નિયમો” તરીકે ઉલ્લેખિત) વાંચીને જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા પસાર કરાયેલા તા. ૩.૪.૨૦૧૩ ના આદેશોને પડકાર્યા છે. અરજદારોએ જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશના અનુસંધાને પ્રતિવાદી સત્તાધિકારીઓ દ્વારા જારી કરાયેલા તા. ૧૬.૪.૨૦૧૩ ના માંગપત્રોને પણ પડકાર્યા છે. અરજદારોએ સત્તાધિકારીઓ, અર્થાત્ જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટને, નિયમો હેઠળ પરવાનો મંજૂર કરવા બાબતે અરજદારોની અરજી પર વિચાર કરવા દિશાનિર્દેશ આપતો યોગ્ય રિટ, આદેશ અથવા નિર્દેશ આપવા માટે પણ પ્રાર્થના કરી છે.

૩. પ્રારંભમાં, એ નોંધવું યોગ્ય રહેશે કે આ અરજીઓમાં વર્ણવાયેલા તથ્યો લગભગ એકસરખા છે અને તેથી, આ ચુકાદાના આધારરૂપ તરીકે સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૯૦૮૯ ઓફ ૨૦૧૩ માં વર્ણવાયેલા તથ્યો લેવામાં આવ્યા છે.

૪. વિશેષ દીવાની અરજી ક્રમાંક ૯૦૮૯ ના ૨૦૧૩ ના રેકૉર્ડમાંથી જે હકીકતો તારવી શકાય છે, તે નીચે મુજબ છે:

૪.૧ અરજદાર કંપનીઝ અધિનિયમ, ૧૯૫૬ ની જોગવાઈઓ હેઠળ નોંધાયેલ એક કંપની છે અને મેથાનોલના આયાત અને વેચાણના વ્યવસાય સાથે સંકળાયેલ છે. અરજદાર સાઉદી અરેબિયા, સાઉથ આફ્રિકા વગેરેમાંથી મેથાનોલ આયાત કરે છે અને તે જ માલ બોન્ડ ટ્રાન્સફર દ્વારા વેચે છે. અરજદારનો મામલો એવો છે કે અરજદાર દ્વારા આયાત કરાયેલ મેથાનોલ કસ્ટમ્સ બોન્ડેડ વેરહાઉસમાં રાખવામાં આવે છે અને ત્યારબાદ આવશ્યક શુલ્ક અને કરની ચુકવણી કર્યા પછી જથ્થાબંધમાં વેચવામાં આવે છે. અરજદારે વધુમાં દલીલ કરી છે કે મેથાનોલ વર્ગ-એ રસાયણ છે અને કુદરતી ગેસમાંથી જટિલ ઔદ્યોગિક પ્રક્રિયા દ્વારા ઉત્પન્ન થતું પેટ્રોલિયમ ઉત્પાદન છે અને મેથાનોલ મુખ્યત્વે ઔદ્યોગિક ઉપયોગની વસ્તુ છે તથા બલ્ક ડ્રગ્સ જેવા અનેક મધ્યવર્તી ઉત્પાદનોના ઉત્પાદન માટે વિશાળ પ્રમાણમાં વપરાય છે, જેનો અંતે જીવનરક્ષક ઔષધિઓના ઉત્પાદન માટે ઉપયોગ થાય છે. અરજદાર દ્વારા દલીલ કરવામાં આવી છે કે મેથાનોલનો ઉપયોગ પ્લાયવુડ, ડેકોરેટિવ લેમિનેટ્સ, ડાયઝ, પિગમેન્ટ્સ, રેઝિન્સ વગેરેના ઉત્પાદન માટે પણ થાય છે. અરજદારે વધુમાં દલીલ કરી છે કે મેથાનોલ વર્ગ-એ રસાયણ હોવાથી તેની આયાત મુંબઈ, કાંડલા, મંગલુરુ, મુંદ્રા, વિઝાગ અને કોચીન બંદરો પર માન્ય છે. અરજદારનો મામલો એવો છે કે મેથાનોલ કસ્ટમ્સ બોન્ડેડ ટાંકોમાં રાખવામાં આવે છે અને તેનું છૂટક વેચાણ અથવા કાઉન્ટર ઉપરથી વેચાણ થતું નથી. અરજદાર દ્વારા દલીલ કરવામાં આવી છે કે મેથાનોલની માંગનો મોટો ભાગ આયાત દ્વારા પૂર્ણ થાય છે અને અધિનિયમની કલમ ૩ હેઠળ કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા મેથાનોલની આયાત પર કોઈ પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવ્યો નથી. મેથાનોલ કેવી પ્રક્રિયા અને કઈ રીતથી આયાત કરવામાં આવે છે તે સમજાવતા અરજદાર દ્વારા દલીલ કરવામાં આવી

છે કે આયાત અને વેચાણની સમગ્ર પ્રક્રિયા સુરક્ષિત અને કાર્યક્ષમ રીતે હાથ ધરવામાં આવે છે અને મેથાનોલના દરેક ટનનો હિસાબ રાખવામાં આવે છે. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી છે કે યોગ્યતા અહેવાલ પણ મેળવવાનો રહે છે અને મેથાનોલને ટાંકોમાં ભરવાની સમગ્ર પ્રક્રિયા, તે પણ કસ્ટમ્સ બોન્ડેડ વેરહાઉસમાં, હાથ ધરવામાં આવે છે. જહાજમાંથી મેથાનોલ ઉતાર્યા પછી પણ તેના પર આવેલ ટાંકોનું સર્વેયરો દ્વારા ફરી એકવાર નિરીક્ષણ કરવામાં આવે છે અને તે બાબતનો અહેવાલ તૈયાર કરવામાં આવે છે. વધુમાં એવો પણ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે કસ્ટમ્સ બોન્ડેડ વેરહાઉસ ખાતેના ટાંકોમાં મેથાનોલના સ્થાનાંતરણની પ્રક્રિયા પૂર્ણ થયા બાદ ફરી સર્વેયર દ્વારા તેનું નિરીક્ષણ કરવામાં આવે છે અને તે “શોર ટાંક મેઝરમેન્ટ ડેટા”, “સમરી ઓફ ક્વાન્ટિટી”, “ટાઈમ લોગ” અને “એનાલિસિસ રિપોર્ટ” તૈયાર કરે છે. અરજદારનું કહેવું છે કે ઉપરોક્ત દસ્તાવેજો બંદર પર પ્રાપ્ત થયેલ મેથાનોલની માત્રા અને ગુણવત્તાનું પ્રમાણ કરે છે, જેની તુલના જહાજમાં લોડિંગ વખતે સર્વેયરના અહેવાલ સાથે કરવામાં આવે છે. અરજદારનું કહેવું છે કે મેથાનોલના દરેક મેટ્રિક ટનનો હિસાબ સુનિશ્ચિત થાય તે માટે આવી પદ્ધતિ અપનાવવામાં આવે છે. અરજદારનું કહેવું છે કે ખરીદદારો જરૂરી બોન્ડ અને કસ્ટમ્સ સંબંધિત તમામ ઔપચારિકતાઓ પૂર્ણ થયા પછી મેથાનોલ ખરીદતા હતા. અરજદારનું કહેવું છે કે અરજદાર દૈનિક રવાનગી નોંધપોથી જાળવતો હતો, જેમાં ખરીદદારો, ટેન્કરો તથા દૈનિક ધોરણે મોકલવામાં આવેલ મેથાનોલની માત્રાની વિગતો નોંધાયેલ રહેતી હતી. અરજદારનું કહેવું છે કે મેથાનોલમાં છેડછાડ, ચોરી અથવા દૂષિતતા રોકવા માટે આવી પદ્ધતિ અપનાવવામાં આવે છે. અરજદારનો મામલો એવો છે કે ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૩ મહિનામાં મેથાનોલનો કન્સાઈનમેન્ટ અરજદારને પ્રાપ્ત થયો હતો અને તે કન્સાઈનમેન્ટમાં આવેલ મેથાનોલનો સંપૂર્ણ જથ્થો કસ્ટમ્સ બોન્ડેડ વેરહાઉસની અંદર બોન્ડ ટ્રાન્સફર દ્વારા વેચી દેવામાં આવ્યો હતો. અરજદારનું કહેવું છે કે મેથાનોલનો સંપૂર્ણ સ્ટોક કસ્ટમ્સ બોન્ડેડ વેરહાઉસની

અંદર જ વેચાઈ જતાં, નિયમો હેઠળ મેથાનોલના વેચાણ માટે અરજદારને કોઈ પરવાનગીપત્રની જરૂર પડતી નથી, કારણ કે આ માલ દેશની કસ્ટમ્સ સીમામાં પ્રવેશ્યો જ નથી. અરજદારનું કહેવું છે કે ૧.૪.૨૦૧૧ થી ૩૦.૩.૨૦૧૩ દરમિયાન આયાત કરાયેલ મેથાનોલનો મોટો ભાગ બોન્ડ ટ્રાન્સફર દ્વારા વેચવામાં આવ્યો હતો અને અરજદાર દ્વારા આયાત કરાયેલ મેથાનોલનો અત્યંત નગણ્ય ભાગ જ કસ્ટમ્સ બોન્ડેડ વેરહાઉસમાંથી માલ છોડાવી કસ્ટમ્સ શુલ્ક અને વેચાણ કરની ચુકવણી કર્યા બાદ સ્થાનિક ઉદ્યોગોને વેચવામાં આવ્યો હતો, અને એવો પણ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવેલ સ્થાનિક વેચાણ તેના દ્વારા આયાત કરાયેલ કુલ મેથાનોલના ફક્ત ૧૫% જેટલું જ છે. અરજદારે વધુમાં એવો પણ ઉલ્લેખ કર્યો છે કે મેથાનોલની આયાત અને વેચાણ બોમ્બે પ્રતિબંધ અધિનિયમ, ૧૯૪૯ ની કલમ ૧૪૩(૧) હેઠળ પ્રદાન કરાયેલ સત્તાઓના ઉપયોગથી બનાવવામાં આવેલા નિયમોથી નિયંત્રિત થાય છે, જેને ગુજરાત મેથિલ આલ્કોહોલ નિયમો, ૧૯૮૧ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે અને ખાસ કરીને તેના નિયમ ૮ અને ૯ દ્વારા. અરજદારનો મામલો એવો છે કે મેથાનોલના વેચાણ માટે એમ.એ.૨ પરવાનગીપત્ર પૂર્વશરત છે અને અરજદારને ફોર્મ એમ.એ.૨ હેઠળ પરવાનગીપત્ર આપવામાં આવ્યું હતું, જે દર વર્ષે વાર્ષિક ધોરણે નવીકરણ કરવામાં આવે છે અને અરજદારના કહેવા મુજબ આ પરવાનગીપત્ર હજી અમલમાં છે. અરજદારનું કહેવું છે કે તમામ ખરીદદારોના એમ.એ.૧ અને એમ.એ.૨ પરવાનગીપત્રોની યોગ્ય ચકાસણી કર્યા પછી જ મેથાનોલ વેચી શકાય.

૪.૨ નોંધમાંથી એવું જણાય છે કે કચ્છના જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટે અરજદારને તા. ૨૨.૩.૨૦૧૩નો કારણ દર્શાવવાની નોટિસ જારી કર્યો હતો, જેના દ્વારા જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટે અરજદારને એ બાબતે કારણ દર્શાવવા કહેવામાં આવ્યું હતું કે અરજદાર વિરુદ્ધ અધિનિયમની કલમ ૪ હેઠળ કાર્યવાહી કેમ ન કરવામાં આવે, એવા આક્ષેપના આધારે કે અરજદારે નિયમોની નિયમ ૩નું ઉલ્લંઘન

કર્ચું છે. અરજદારે ઉક્ત કારણ દર્શાવવાની નોટિસનો જવાબ તા. ૨૮.૩.૨૦૧૩ના રોજ મેથનોલની આયાત તથા વેચાણ/નિકાલની તમામ વિગતો આપી આપ્યો હતો. નોંધ પરથી દર્શાય છે કે ત્યારબાદ અરજદારે તા. ૯.૪.૨૦૧૧ના રોજ જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ પરવાનો માટે અરજી દાખલ કરી હતી. નોંધ પરથી વધુમાં જણાય છે કે ઉક્ત અરજીનો પ્રતિવાદી-જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા નિકાલ કરવામાં આવ્યો ન હતો, તેથી અરજદારે તા. ૨૪.૮.૨૦૧૧ના સંદેશાવ્યવહાર દ્વારા જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટનો સંપર્ક કર્યો હતો. અરજીની નોંધ પરથી વધુમાં ખુલ્લું પડે છે કે ત્યારબાદ અરજદારે અધિનિયમ અને નિયમોની જોગવાઈઓ હેઠળ મંજૂર કરાયેલા પરવાનાના નવીનીકરણ માટે અરજી કરી હતી. જોકે, સંબંધિત અધિકારીએ, અત્રે કચ્છના પ્રતિબંધ અને આબકારી અધિકારીએ, એવો આગ્રહ રાખ્યો હતો કે અરજદારે એવો બાંહેધરીપત્ર આપવો જોઈએ કે તે નિયમોને આધીન અને તેનાથી બંધાયેલ છે તથા તેમની દ્વારા તપાસ હાથ ધરવામાં આવે છે. અરજદારનું કહેવું છે કે આવી સ્વરૂપની પૂર્વશરત સત્તાધિકારીઓએ પ્રથમ વખત મૂકી હતી અને બાંહેધરી આપ્યા પછી જ સત્તાધિકારીઓ એમ.એ.૨ પરવાનાનું નવીનીકરણ મંજૂર કરવા સંમત થયા હતા. વધુમાં એવું પણ નિવેદિત કરવામાં આવ્યું છે કે ઉક્ત બાંહેધરી અરજદારો દ્વારા દબાણ હેઠળ અને માત્ર એમ.એ.૨ પરવાનાનું નવીનીકરણ મેળવવાના હેતુથી જ આપવામાં આવી હતી. અરજદાર દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે દબાણ હેઠળ આપવામાં આવેલી ઉક્ત બાંહેધરી માન્ય નથી અને તે તેનાથી બંધાયેલ નથી. વધુમાં એવું પણ જણાય છે કે કારણ દર્શાવવાની નોટિસનું પરિણામતા તા. ૩.૪.૨૦૧૩નો વિવાદિત આદેશ થયો, જે જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવ્યો હતો અને ઉક્ત આદેશના અનુસંધાનમાં પ્રતિવાદીઓએ તા. ૧૬.૪.૨૦૧૩ના સંદેશાવ્યવહાર દ્વારા રૂ. ૫,૯૩,૬૪,૭૨૧/-ની દંડની માંગણી ઊભી કરી હતી.

૪.૩ તેથી, અરજદારોએ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની આ અરજીઓ દ્વારા તા. ૩.૪.૨૦૧૩ના વિવાદિત આદેશો તથા તા. ૧૬.૪.૨૦૧૩ના પત્રો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી વધુ માંગને વિવિધ આધારોએ પડકાર્યા છે.

૫. અરજદારો દ્વારા અન્ય બાબતો સાથે આ દલીલ કરવામાં આવી છે કે પડકારાયેલ આદેશો તા. ૩.૪.૨૦૧૩ તથા પડકારાયેલા માંગપત્રો તા. ૧૬.૪.૨૦૧૩ પ્રથમદર્શિત રીતે ગેરકાયદેસર, મનસ્વી, અતાર્કિક અને ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૯(૧)(જી) ના ઉલ્લંઘનરૂપ છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે કસ્ટમ્સ બોર્ડેડ વેરહાઉસની અંદર અરજદારો દ્વારા વેચવામાં આવેલા મેથનોલના કેસમાં કોઈ પરવાનો જરૂરી નથી. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે ઉપરોક્ત હકીકતને જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટે સંપૂર્ણપણે અવગણેલી છે. અરજદારોનો કેસ એવો છે કે મેથનોલની આયાત, સંગ્રહ અને વેચાણની સમગ્ર પ્રક્રિયા સત્તાવાળાઓની જાણકારી સાથે કરવામાં આવે છે અને તેથી એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે પડકારાયેલા આદેશોમાં લાદવામાં આવેલ દંડ કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓ સાથે સુસંગત નથી. વધુમાં એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી છે કે જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટે આ હકીકત અવગણીને ભૂલ કરી છે કે અરજદારો દ્વારા કસ્ટમ્સ શુલ્ક અને વેચાણવેરો ચૂકવ્યા બાદ મેથનોલનો નગણ્ય જથ્થો સ્થાનિક ઉદ્યોગોને વેચવામાં આવે છે. અરજદારો દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે મેથનોલના વેચાણ માટે નિયમો હેઠળ અરજદારોને પરવાનો આપવામાં આવેલ હોવાથી, તે પરવાનાના અનુસંધાને અરજદારોએ મેથનોલની આયાત અને વેચાણ હાથ ધર્યું હતું અને તેથી અરજદારોએ નિયમોના ઉલ્લંઘનમાં મેથનોલનો કબજો રાખ્યો અને વેચાણ કર્યું હતું એવું કહી શકાય નહીં. વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે પડકારાયેલા આદેશોમાં મગજનો સંપૂર્ણ અપ્રયોગ જોવા મળે છે, કારણ કે અધિનિયમની કલમ ૪(૨) હેઠળ કોઈ નિયમો ઘડવામાં

આવ્યા ન હોવાના અભાવે, અધિનિયમની કલમ ૪(૨) હેઠળ કોઈ દંડ લાદી શકાય નહીં. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે કસ્ટમ્સ બોર્ડેડ વેરહાઉસના વિસ્તારમાં પશુઓને ઝેર આપીને હત્યા કે નુકસાનકારક કૃત્ય થવાનું ન તો કોઈ કેસ છે અને ન તો એવી કોઈ આશંકા છે. તેથી એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે અધિનિયમની કલમ ૪ હેઠળ દંડ લાદવો અને જપ્તી કરવી, અધિનિયમની જોગવાઈઓની વ્યાપ્તિ અને સત્તાથી બહાર જવાનું સમાન થશે. વધુમાં એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી છે કે જપ્ત કરાયેલા માલના તત્કાલીન બજારભાવને સમકક્ષ દંડની રકમ ચૂકવવાનો અરજદારોને આદેશ આપવા માટે જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટને કાયદા હેઠળ કોઈ સત્તા નથી. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે એવો કોઈ દંડ અધિનિયમ અથવા નિયમોમાં પ્રદાન કરવામાં આવેલ નથી. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ તેવા માલની જપ્તીનો આદેશ કર્યો છે જેનો અરજદારો દ્વારા પહેલેથી જ નિકાલ કરવામાં આવી ચૂક્યો છે અને એવો માલ હવે અસ્તિત્વમાં નથી, તેથી જે માલ જપ્તી માટે ઉપલબ્ધ નથી તે સામે જપ્તીનો કોઈ આદેશ કરી શકાય નહીં. વધુમાં એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી છે કે પડકારાયેલા આદેશો અરજદારોને યોગ્ય રીતે સાંભળવાની તક આપ્યા વિના પસાર કરવામાં આવ્યા છે. વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે પડકારાયેલા માંગપત્રો તા. ૧૬.૪.૨૦૧૩ કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોના ભંગના દોષથી પીડિત છે, કારણ કે આવી માંગ ઊભી કરતાં પહેલાં અરજદારોને કોઈ તક આપવામાં આવી નથી.

૬. આ અદાલત દ્વારા જારી કરવામાં આવેલી નોટિસના પ્રતિસાદરૂપે, રાજ્ય સરકારે કચ્છના જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ મારફતે જવાબ રજૂ કર્યો છે. પ્રતિવાદીઓ દ્વારા મુખ્યત્વે નીચે મુજબ દલીલ કરવામાં આવી છે:

“૭. અતિ વિનમ્રતાપૂર્વક રજૂ કરવામાં આવે છે કે નોંધાયેલ મુજબ મેથાનોલ પદાર્થનો પરવાનો વિના ૦૧.૦૪.૨૦૧૧ થી ૩૦.૦૪.૨૦૧૩ દરમિયાન ઉપયોગ

કરવામાં આવ્યો હતો, અને તેથી અરજદારની કંપનીને તા. ૦૩.૦૪.૨૦૧૩ ના આદેશ મુજબ ૫ ટકા માપદંડ અનુસરવાનો આદેશ આપવામાં આવ્યો હતો. તે ૫% જથ્થો મેથાનોલ જમ કરવાનો આદેશ કરવામાં આવ્યો હતો, અને તેથી તે વસુલાત અંગેનો આદેશ નથી; તેમ છતાં, ૦૧.૦૪.૨૦૧૧ થી ૩૦.૦૪.૨૦૧૩ દરમિયાન કબજા/વેચાણમાં રહેલા એક વર્ષની સરેરાશ મેથાનોલના ૫% જથ્થા સાથે તે જ મંજૂર કરવાનો આદેશ કરવામાં આવ્યો હતો. તેથી, એવો આદેશ કરવાની સત્તા સંબંધિત સત્તાધિકારીઓએ તેમની અધિકારક્ષેત્રની મર્યાદામાં રહીને યોગ્ય રીતે વાપરી છે.

૮. અતિ આદરપૂર્વક રજૂ કરવામાં આવે છે કે ઝેર અધિનિયમ, ૧૯૧૯ ની કલમ ૨ હેઠળ “વેચાણ માટે કોઈપણ ઝેરના કબજાને નિયમિત કરવાની રાજ્ય સરકારની સત્તા” પ્રદાન કરવામાં આવી છે. કલમ ૨ હેઠળ, હું નીચે મુજબ ઝેર અધિનિયમનો ઉલ્લેખ કરવાની પરવાનગી માંગુ છું, ઉક્ત અધિનિયમની નકલ આ સાથે સંલગ્ન કરવામાં આવી છે અને પરિશિષ્ટ-આર-૧ તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી છે.

૯. અતિ સવિનય રજૂ કરવામાં આવે છે કે પોઈઝન અધિનિયમ ૧૯૧૯ ની કલમ ૨ હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને રાજ્ય સરકારે ગુજરાત પોઈઝન્સ (કબજો અને વેચાણ) નિયમો, ૧૯૬૩ બનાવ્યા છે અને નિયમ-૩ મુજબ અનુસૂચિમાં ઉલ્લેખિત વસ્તુ માટે પરવાનો લેવો આવશ્યક છે અને જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટને એવો પરવાનો

આપવાની સત્તા છે, ઉક્ત નિયમોની નકલ આ સાથે જોડવામાં આવી છે અને એને પરિશિષ્ટ-આર-૨ તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી છે. નિયમોની અનુસૂચિના આંતરિક પાનું ૩ માં મેથાનોલ પદાર્થનો સમાવેશ થાય છે અને તેથી, આ બાબતમાં વ્યવહાર કરતી કંપનીએ પરવાનો લેવો આવશ્યક છે અને અરજદારે પણ મેથાનોલ પદાર્થનો અસ્થાયી કબજો રાખવા માટે તા. ૦૯.૦૪.૨૦૧૧ ની અરજી દ્વારા પરવાના માટે અરજી કરી છે. ઉક્ત અરજીની નકલ આ સાથે જોડવામાં આવી છે અને એને પરિશિષ્ટ-આર-૩ તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવી છે.

૧૦. અતિ આદરપૂર્વક રજૂ કરવામાં આવે છે કે, આ અરજી મંજૂર કરવામાં આવે તે પહેલાં અરજદારને મિથાનોલ પદાર્થનો કબજો રાખવા અથવા તેનું વેચાણ કરવા માટે પરવાનો ધારણ કરવો આવશ્યક નહોતો. અરજદારે તા. ૦૧.૦૪.૨૦૧૧ થી ૩૦.૦૪.૨૦૧૩ દરમિયાન મિથાનોલ પદાર્થનો કબજો રાખ્યો હતો/તેનું વેચાણ કર્યું હતું, અને તેથી કચ્છના જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. તા. ૦૯.૦૪.૨૦૧૧ ના પત્રની નકલ તથા મામલતદાર પાસેથી પ્રાપ્ત અહેવાલની નકલ આ સાથે સંલગ્ન કરવામાં આવેલ છે અને તેમને સંયુક્ત રીતે પરિશિષ્ટ-આર-૪ તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવેલ છે.

૧૧. અતિ વિનમ્રતાપૂર્વક રજૂ કરવામાં આવે છે કે અરજદારો દ્વારા એવો વાદ કરવામાં આવ્યો છે કે, કસ્ટમ

બોન્ડેડ વિસ્તારમાં હોવાથી, ગુજરાત ઝેર (કબજો અને વેચાણ) નિયમો, ૧૯૬૩ હેઠળ પરવાનો મેળવવાની કોઈ આવશ્યકતા નથી. જેમાં, નિયમ-૩ની જોગવાઈ મુજબ પરવાનાં વગર ઝેરનું વેચાણ અથવા કબજો રાખવો પ્રતિબંધિત છે, અને અરજદારે તા. ૦૯.૦૪.૨૦૧૧ના પત્ર દ્વારા પરવાના માટે અરજી કરી છે.

૧૨. હું કહું છું કે રૂપિયા ૧,૦૦૦/ થી વધુ કોઈ દંડ લાદવામાં આવ્યો નથી અને અરજદારે ૦૧.૦૪.૨૦૧૧ થી ૩૦.૦૪.૨૦૧૩ દરમિયાન ઉપયોગમાં લેવાયેલ, કબજામાં રાખેલ અને વેચાયેલ મેથાનોલ પદાર્થના ૫% જથ્થાને જપ્ત કરવાની બાબતે પોતાનો આદેશ પૂર્ણ કર્યો છે.

૧૩. અત્યંત આદરપૂર્વક રજૂ કરવામાં આવે છે કે અરજદાર દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલ આ દલીલો કે અરજદારે કસ્ટમ બોન્ડેડ વિસ્તારમાં પરવાનો લેવાની આવશ્યકતા નથી. હાલની અરજીમાં, હું પોઈઝન અધિનિયમની કલમ ૩ નો ઉલ્લેખ કરવો ઇચ્છું છું, જે નીચે મુજબ પુનઃપ્રસ્તુત કરવામાં આવે છે;

૩. અનુમતિપત્ર વિના કોઈપણ વિષના ભારતમાં આયાત પર પ્રતિબંધ મૂકવાની સત્તા ૬ [કેન્દ્ર સરકાર] ૭ [ગવર્નમેન્ટ ગેઝેટ] માં સૂચના દ્વારા, અનુમતિપત્રની શરતો હેઠળ અને તે અનુસાર સિવાય, ૮ [ભારત] માં ૯ [કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા નિર્ધારિત કોઈપણ શુલ્ક સીમા

પારથી] કોઈ નિર્દિષ્ટ વિષની આયાત પર પ્રતિબંધ મૂકી શકે છે, અને નિયમો દ્વારા અનુમતિપત્રોની મંજૂરીને નિયમિત કરી શકે છે.

૧૪. અતિ વિનમ્રતાપૂર્વક રજૂ કરવામાં આવે છે કે ઉક્ત કલમ લાગુ પડતી હતી, કારણ કે તારીખ ૦૩.૦૪.૨૦૧૩ના આક્ષેપિત આદેશના પાનું-૨ના પરિચ્છેદ-૩માં નોંધાયેલ મુજબ, વર્તમાન મામલામાં દર્શાવે છે કે ઉપક્રમ કેન્દ્રીય સરકાર દ્વારા જારી કરવામાં આવેલ છે અને તેથી અરજદારને લાઇસન્સ લેવાની બાબતમાં મુક્તિ પ્રાપ્ત નથી.”

૭. આના વિપરીત, અરજદારોએ પ્રત્યુત્તર રજૂ કર્યું છે અને પ્રતિવાદીઓ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા દાવાઓનો ઇનકાર કર્યો છે.

૮. અરજદારઓ તરફથી નાનાવટી એસોસિએટ્સ માટે વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મિહિર જોશી સાથે વિદ્વાન વકીલ શ્રી કુણાલ નાણાવટી અને રાજ્ય સરકાર તરફથી વિદ્વાન સરકારી વકીલ શ્રી પી.કે. જાની સાથે વિદ્વાન એ.જી.પી. શ્રી પી.પી. બેનાજીની દલીલો સાંભળવામાં આવી. પક્ષકારોને તેમની લેખિત રજૂઆતો રજૂ કરવાની પણ પરવાનગી આપવામાં આવી હતી.

૯. અરજદારો તરફથી વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મિહિર જોશીએ નીચે મુજબની દલીલો ઉઠાવી છે, જે લેખિત રજૂઆતોમાં સંપૂર્ણ રીતે ક્રમબદ્ધ રીતે દર્શાવવામાં આવી છે:

૯.૧ જિલ્લાધિકારીને અધિનિયમની કલમ ૪ હેઠળ વિવાદિત આદેશો પસાર કરવાની કોઈ સત્તા નથી, કારણ કે અધિનિયમની કલમ ૪(૨) હેઠળ દંડ

માત્ર અધિનિયમની કલમ ૪(૧) હેઠળ બનાવવામાં આવેલા નિયમોના ભંગ માટે જ લાદી શકાય છે. એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે નિયમ ૪ હેઠળ તથા અધિનિયમની કલમ ૪(૧) હેઠળ કોઈ નિયમો બનાવવામાં આવ્યા નથી, તેથી વિવાદિત આદેશો દોષપૂર્ણ અને ગેરકાયદેસર છે.

૯.૨ એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે અધિનિયમની કલમ ૨ અને ૪ હેઠળના નિયમો અલગથી અને ભિન્ન ક્ષેત્રોમાં કાર્ય કરે છે. એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે કાર્યકારી મેજિસ્ટ્રેટ અધિનિયમની કલમ ૨ હેઠળ બનાવવામાં આવેલા નિયમોના ભંગ બદલ અધિનિયમની કલમ ૪(૨) હેઠળ દંડ લાદ્યો છે, જે અનુમત્ય નથી. એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે અધિનિયમની કલમ ૪(૨) હેઠળનો દંડ ફક્ત અધિનિયમની કલમ ૪(૧) હેઠળ ઘડવામાં આવેલા નિયમોના ભંગ માટે જ લાદી શકાય, જે સ્વીકાર્ય રીતે ઘડવામાં આવ્યા નથી.

૯.૩ વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે, ભલે એવું અનુમાન કરવામાં આવે કે અધિનિયમની કલમ ૨ હેઠળ ઘડાયેલા નિયમો વર્તમાન કેસમાં લાગુ પડે છે, તથાપિ જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટને માલ જમ કરવાનો અધિકાર પ્રાપ્ત નથી, કારણ કે ન તો અધિનિયમ અને ન તો નિયમો માલની જમીની મંજૂરી આપે છે અને તેથી માલ જમ કરવાનો તથા દંડ લાદવાનો આક્ષેપિત આદેશ ગેરકાયદેસર છે.

૯.૪ એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે અરજદારોએ આયાત કરેલ મિથેનોલ કસ્ટમ્સ બોન્ડેડ વેરહાઉસમાં રાખવામાં આવેલ છે અને તે જ અરજદારો દ્વારા કિલયર કરવામાં આવતું નથી. એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે તૃતીય પક્ષના ખરીદદારો કસ્ટમ્સ બોન્ડેડ વેરહાઉસની અંદર મિથેનોલ ખરીદે છે અને ત્યારબાદ, લાગુ પડતી કસ્ટમ્સ શુલ્ક અને વેચાણ કરની ચૂકવણી કરીને ખરીદદારો દ્વારા કસ્ટમ્સ બોન્ડેડ વેરહાઉસમાંથી તે કિલયર કરવામાં આવે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે આયાત કરાયેલ મિથેનોલ કસ્ટમ્સ બોન્ડેડ

વેરહાઉસની અંદર સંગ્રહિત કરવામાં આવે છે અને ત્યારબાદ ત્યાંથી અરજદારો દ્વારા વેચવામાં આવે છે, જે રાજ્ય સરકારના પ્રાદેશિક ક્ષેત્રોની અંદર આવતું નથી અને તેથી અધિનિયમની કલમ ૨ ની જોગવાઈઓ લાગુ પડતી નથી. વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે સર્વોચ્ચ અદાલતે ઇન્ડિયન ટ્રસ્ટ ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન લિમિટેડ વિ. આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ કોમર્શિયલ ટેક્સિસ અને અન્ય, અહેવાલિત (૨૦૧૨) ૩ એસ.સી.સી. ૨૦૪ ના કેસમાં નક્કી કર્યા મુજબ, બોન્ડેડ વેરહાઉસમાં રાખવામાં આવેલ માલને કસ્ટમ્સ સરહદો પાર કરી હોવાનું કહી શકાય નહીં અને તે દેશની કસ્ટમ્સ સરહદોની બહાર રાખવામાં આવેલ હોવાનું માનવામાં આવે છે. એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે માત્ર ત્યારે જ, જ્યારે માલ રાજ્ય સરકારના વહીવટ હેઠળના પ્રદેશોમાં પ્રવેશ કરે છે, ત્યારે રાજ્ય સરકારને અધિનિયમની કલમ ૨ હેઠળ નિયમો બનાવવાનો અધિકાર પ્રાપ્ત થાય છે.

૯.૫ એ પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે અરજદારો ગુજરાત મેથાઈલ આલ્કોહોલ નિયમો, ૧૯૮૧ હેઠળ તેમને આપવામાં આવેલા એમ.એ.૨ લાઈસન્સના આધારે કામગીરી કરતાં હતા અને અરજદારોએ મેથાનોલનું વેચાણ માત્ર તે જ એકમોને કર્યું છે, જેઓ ઉપરોક્ત નિયમો હેઠળ સંબંધિત લાઈસન્સ ધરાવે છે, જ્યારે અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ બનાવવામાં આવેલા નિયમો અનુસૂચિત વિષોના કબજા અને વેચાણ સાથે સંબંધિત છે. એ પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે અરજદારો પાસે ગુજરાત મેથાઈલ આલ્કોહોલ નિયમો, ૧૯૮૧ હેઠળ લાઈસન્સ છે, જેનું અંતિમ નવીનીકરણ ૩૧.૩.૨૦૧૪ સુધી કરવામાં આવ્યું હતું. તેથી એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે અધિનિયમ અને નિયમોની જોગવાઈઓનો આશ્રય લઈને દંડ લાદવાનો અને માલ જપ્ત કરવાનો વિવાદિત આદેશ ગેરકાયદેસર છે. અરજદારોએ કૃષિ ઉપજ મંડિ સમિતિ નરસિંહપુર વિ. શિવ શક્તિ ખાંડસારી ઉદ્યોગ અને

અન્યના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના (૨૦૧૨) ૯ એસ.સી.સી. ૩૬૮ માં અહેવાલિત ચુકાદા પર પણ આધાર રાખ્યો છે.

૯.૬ એવું પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે અધિનિયમની કલમ ૪ હેઠળ રાજ્ય સરકાર દ્વારા લેવામાં આવેલ કોઈપણ કાર્યવાહી, અધિનિયમની કલમ ૪(૧) હેઠળ બનાવવામાં આવેલા નિયમો અનુસાર હોવી આવશ્યક છે અને રાજ્ય સરકારને અધિનિયમની કલમ ૪(૧) ની જોગવાઈઓને બાજુ પર મૂકી અધિનિયમની કલમ ૪(૨) હેઠળ દંડ વસૂલ કરવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં, ખાસ કરીને ત્યારે જ્યારે દંડ વસૂલવાનો આધાર ૪ ગેરહાજર હોય.

૯.૭ એ પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે વર્તમાન કેસમાં અધિનિયમની કલમ ૪ ની જોગવાઈઓ આકર્ષિત થતી નથી, કારણ કે તે એવી ઘટનાઓને લગતી છે જેમાં ઝેરનો ઉપયોગ હત્યા કરવા અથવા પશુઓને ઝેર આપીને ઉપદ્રવ કરવા માટે કરવામાં આવ્યો હોય અને જ્યાં આવી ઘટનાઓ વારંવાર બનતી હોય. પ્રતિવાદીઓનો એવો મામલો નથી કે અરજદારો દ્વારા આયાત કરાયેલ મેથાનોલનો ઉપયોગ હત્યા કરવા અથવા પશુઓને ઝેર આપીને ઉપદ્રવ કરવા માટે કરવામાં આવ્યો હતો.

૯.૮ એવો દાવો કરવામાં આવે છે કે જિલ્લાધિકારી કાયદામાં તે સમયે અમલમાં રહેલા પ્રાવધાન મુજબ જે દંડનો વિચાર કરવામાં આવેલો નથી એવો દંડ લાદી શક્યા ન હોત.

૯.૯ એવો પણ તર્ક રજૂ કરવામાં આવ્યો છે કે જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ અસ્તિત્વમાં ન હોય તેવી માલસામાનની જમી મંગાવતા વિવાદિત આદેશો આપી શક્યા ન હોત. એવો તર્ક કરવામાં આવ્યો છે કે સંબંધિત સમયગાળા દરમિયાન અરજદારો દ્વારા સંગ્રહિત મેથાનોલની જમી અસ્તિત્વમાં નથી, કારણ કે તે

તૃતીય પક્ષ ખરીદદારોને વેચી દેવામાં આવ્યું હતું અને તેમના દ્વારા તે કિલચર કરવામાં આવ્યું હતું, અને તેથી જિલ્લાના મેજિસ્ટ્રેટ અરજદારો પાસે હવે અસ્તિત્વમાં ન રહેલા ઉક્ત માલસામાનની જમીનો આદેશ આપી શક્યા ન હોત. અરજદારોએ ઉપરોક્ત દલીલને બળ આપવા માટે નીચેના ચુકાદાઓનો પણ આધાર લીધો છે.

(૧) કમિશનર ઓફ કસ્ટમ્સ, બેંગલોર વિ. જી.એમ. એક્સપોર્ટ્સ, ૨૦૧૨ (૨૧૧૯) ઈ.એલ.ટી. ૪૯૩ (કર.) માં અહેવાલિત.

(૨) કમિશનર ઓફ કસ્ટમ્સ, અમૃતસર વિ. રાજા ઇમ્પેક્સ (પી) લિ., જે ૨૦૦૮ (૨૨૯) ઈ.એલ.ટી. ૮૫ (પી એન્ડ એચ) માં અહેવાલિત છે.

(૩) જી.એમ. એક્સપોર્ટ્સ વિ. કસ્ટમ્સના કમિશનર, બેંગલોર, ૨૦૦૮ (૨૨૬) ઈ.એલ.ટી. માં અહેવાલિત

૫૭૧ (ટ્રાઈ. બેંગ.),

(૪) રામ ખજાના ઇલેક્ટ્રોનિક વિ. કમિશનર ઓફ કસ્ટમ્સ એર કાર્ગો, જયપુર, ૨૦૦૩ (૧૫૬) ઈ.એલ.ટી. ૧૨૨ ટ્રિ. ડેલ. માં અહેવાલિત.

૯.૧૦ એ પણ સૂચવવામાં આવે છે કે અરજદારો ગુજરાત પોઈઝન્સ (પ્રેશન એન્ડ સેલ્સ) નિયમો, ૧૯૬૩ હેઠળ પરવાનો મેળવવા માટે પહેલેથી જ અરજી કરી ચૂક્યા છે. તેમ છતાં, અરજદારો દ્વારા સ્મરણપત્રો મોકલવામાં આવ્યા હોવા છતાં, પરવાનો આપનાર સત્તાધિકારી તરીકે જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા તે અરજી બાકી રાખવામાં આવી છે. અંતે એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા તા. ૩.૪.૨૦૧૩ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલા

વિવાદિત આદેશો અધિકારક્ષેત્ર વિના છે. એ પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે તા. ૧૬.૪.૨૦૧૩ના વિવાદિત માંગપત્રો ઉક્ત આદેશના આધારે જારી કરવામાં આવ્યા છે, જે ગેરકાયદેસર છે, અને તેથી તે રદ કરવામાં આવવા પાત્ર છે. વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે તા. ૧૬.૪.૨૦૧૩ના માંગપત્રો અરજદારોને કોઈ તક અથવા નોટિસ આપ્યા વિના જ જારી કરવામાં આવ્યા છે અને તેથી તે રદ કરવામાં આવવા પાત્ર છે. તેથી શ્રી જોશીએ રજૂઆત કરી કે અરજીએ પ્રાર્થના મુજબ મંજૂર કરવામાં આવે.

૧૦. તેના વિરુદ્ધમાં, પ્રતિવાદીઓ તરફથી વિદ્વાન સરકારી વકીલ શ્રી પ્રકાશ જાની એ તા. ૩.૪.૨૦૧૩ ના વિવાદિત આદેશો તેમજ તા. ૧૬.૪.૨૦૧૩ ના માંગપત્રોને સમર્થન આપ્યું છે અને પ્રતિવાદીઓ દ્વારા દાખલ કરાયેલા જવાબી સોગંદનામા પર આધાર રાખ્યો છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે દર્શાવ્યા મુજબના કેટલાક વિષદ્રવ્યોના સચ્ચા હેતુસર પરિવહન અને/અથવા વેચાણ માટે માન્ય અનુજાપત્ર રાજ્ય દ્વારા સુનિશ્ચિતતા અને રક્ષણ માટે આવશ્યક પૂર્વશરત છે. વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે જો મેથાનોલ જેવા પદાર્થનો દુરુપયોગ થાય, તો તેના વિનાશક પરિણામો આવી શકે, કારણ કે મેથાનોલ નકલી દારૂ બનાવવામાં વપરાય છે તે જાણીતી બાબત છે, ખાસ કરીને તેવા રાજ્યમાં જ્યાં પ્રતિબંધ અમલમાં હોય. તેથી એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે સંબંધિત સત્તાધિકારીઓ દ્વારા દંડાત્મક અને પ્રતિબંધાત્મક પગલાં લેવાં આવશ્યક છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે વિવાદિત આદેશો અધિનિયમની કલમ ૪(૨) હેઠળ પસાર કરવામાં આવ્યા છે. જોકે, નિઃસંકોચ રીતે એ સ્વીકારવામાં આવ્યું છે કે આજદિન સુધી અધિનિયમની કલમ ૪ હેઠળ કોઈ નિયમો ઘડવામાં આવ્યા નથી. તેમ છતાં, એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે રાજ્યના હિત અને કલ્યાણ (અને તેની આવક) માટે જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટને એવો આદેશ પસાર કરવાની સત્તા છે, કારણ કે સ્વીકાર્ય રીતે એક વિષદાર પદાર્થ માન્ય

અનુજ્ઞાપત્ર વિના વેચવામાં/પરિવહન કરવામાં આવ્યો હતો અને તે હેતુસર તે વિષદ્રવ્ય જમ પાણ કરી શકે છે. વધુમાં રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ભલે એવું માન્ય રાખવામાં આવે કે અધિનિયમની કલમ ૪ હેઠળ કોઈ આદેશ પસાર કરી શકાતો નથી, તો પણ એ જ બાબત અધિનિયમની કલમ ૬ હેઠળ આવશે, જેમાં “ગેરકાયદેસર આયાત વગેરે માટેની દંડજોગવાઈ” નો ઉપબંધ છે, જેમાં અન્ય બાબતો સાથે અધિનિયમની કલમ ૨ હેઠળ બનેલા કોઈપણ નિયમના ભંગનો સમાવેશ થાય છે. તેથી એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે કાયદામાં જમીની જોગવાઈ છે અને તેથી, જેને અનુજ્ઞાપત્ર આપવાનો/જારી કરવાનો કાર્ય સોંપવામાં આવ્યો છે તે સત્તાધિકારી દ્વારા તેનો આશરો લેવામાં આવી શકે; તેથી જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા લેવાયેલ કાર્યવાહી કાયદેસરની સત્તા વિના છે એવું કહી શકાય નહીં. વધુમાં એ પણ દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે હાલના કેસમાં, સમગ્ર જથ્થો જમ કરીને જથ્થા બરાબર રકમ વસૂલ કરવા બદલે, કુલ જથ્થાના માત્ર ૫% જમ કરવાની જ કાર્યવાહી કરવામાં આવી છે અને તે રકમ અંદાજે રૂ. ૬ કરોડ થાય છે. તેથી એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટે પોતાની સત્તાઓનો યોગ્ય રીતે ઉપયોગ કરીને જમીનો યોગ્ય આદેશ પસાર કર્યો છે. તેથી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની આ અદાલતની અસાધારણ અધિકારક્ષેત્રમાં તેમાં કોઈ હસ્તક્ષેપ કરવાની જરૂર નથી.

૧૧. સંબંધિત પક્ષકારો તરફથી હાજર થયેલા વિદ્વાન વકીલો દ્વારા અન્ય કોઈ અથવા વધુ રજૂઆતો કરવામાં આવેલ નથી.

૧૨. તા. ૩.૪.૨૦૧૩ના આક્ષેપિત આદેશોનું અવલોકન કરતાં અને વિશેષ કરીને તેના કાર્યકારી ભાગ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે અધિનિયમની કલમ ૨ તેમજ નિયમોની નિયમ ૩ની જોગવાઈઓના કથિત ભંગ બદલ, અધિનિયમની કલમ ૪(૨)ની જોગવાઈઓ ધ્યાનમાં લઈને દંડ લાદવામાં

આવ્યો છે. કાર્યકારી આદેશમાં વધુમાં એવો ઉલ્લેખ છે કે એક વર્ષના સરેરાશ જથ્થાના ૫% ભાગને પણ જપ્ત કરવામાં આવ્યો છે અને તે અનુસંધાને તા. ૧૬.૪.૨૦૧૩ના પત્રો દ્વારા આક્ષેપિત માંગણી ઊભી કરવામાં આવી છે.

૧૩. સંબંધિત પક્ષો તરફથી હાજર થયેલ વિદ્વાન વકીલો દ્વારા કરવામાં આવેલ રજૂઆતો તરફ પાછા વળતાં પહેલાં, અધિનિયમની સંબંધિત જોગવાઈઓનો ઉલ્લેખ કરવો યોગ્ય રહેશે, જે નીચે મુજબ વાંચાય છે:

“૨. વેચાણ માટે કબજાનું ધારણ અને કોઈપણ વિષના વેચાણને નિયમિત કરવાની રાજ્ય સરકારની સત્તા

(૧) રાજ્ય સરકાર નિયમ દ્વારા તેના વહીવટ હેઠળના સમગ્ર પ્રદેશમાં અથવા તેના કોઈપણ ભાગમાં, વેચાણ માટેનો કબજો અને કોઈ નિર્દિષ્ટ વિષના વેચાણને, ભલે તે જથ્થાબંધ હોય કે ચીલ્લા વેચાણરૂપ હોય, વિનિયમિત કરી શકે છે.

(૨) વિશેષ કરીને, અને પૂર્વોક્ત સત્તાની સામાન્ય વ્યાપકતાને ક્ષતિ પહોંચાડ્યા વિના, આવા નિયમો નીચે મુજબની જોગવાઈ કરી શકશે

(એ) વેચાણ માટે, થોક અથવા ચીલ્લેર ધોરણે, કોઈ નિર્દિષ્ટ વિષ પોતાના કબજામાં રાખવા માટેના પરવાનો આપવો અને આવા પરવાનો માટે વસૂલ કરવાની ફી (જો હોય તો) નિર્ધારિત કરવી;

(બી) માત્ર જે વ્યક્તિઓના વર્ગોને આવી પરવાનગીઓ મંજૂર કરી શકાય;

(સી) વ્યક્તિઓના તે વર્ગો, જેમને માત્ર એવો કોઈપણ ઝેર વેચી શકાય;

(ડી) આવા કોઈપણ વિષનું મહત્તમ જથ્થું, જે કોઈ એક વ્યક્તિને વેચી શકાય;

(ઈ) વેચાણકારો દ્વારા આવા કોઈપણ વિષના વેચાણના રજિસ્ટરોનું સંધારણ, આવા રજિસ્ટરોમાં દાખલ કરવાની વિગતો, અને તેમની તપાસ;

(એફ) આવા ઝેરોના સુરક્ષિત સંરક્ષણ તથા જે પાત્રો, પેકેજો અથવા આવરણોમાં આવું કોઈ ઝેર વેચવામાં આવે છે અથવા વેચાણ માટે કબજામાં રાખવામાં આવે છે, તેનાં લેબલિંગ અંગે; અને

(જી) આવા કોઈપણ વેચનાર પાસે વેચાણ માટે કબજામાં રહેલા એવા કોઈપણ ઝેરનું નિરીક્ષણ અને પરીક્ષણ.

૩. પરવાનગીપત્ર વિના કોઈપણ વિષના ભારતમાં આયાત પર પ્રતિબંધ મૂકવાની સત્તા કેન્દ્ર સરકાર સત્તાવાર રાજપત્રમાં સૂચના દ્વારા, પરવાનગીપત્રની શરતો હેઠળ અને તે મુજબ સિવાય, કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા નિર્ધારિત કોઈપણ શુલ્કસીમા પાર કરીને ભારતમાં કોઈ નિર્દિષ્ટ વિષના આયાત પર પ્રતિબંધ મૂકી શકે છે, અને

નિંચમો દ્વારા પરવાનગીપત્રો મ જૂર કરવાની પ્રક્રિયાનું નિયમન કરી શકે છે.

૪. કેટલાક વિસ્તારોમાં કોઈ પણ વિષના કબજાને નિયમિત કરવાની સત્તા

(૧) રાજ્ય સરકાર નિયમ દ્વારા કોઈ પણ નિર્દિષ્ટ વિષના કબજાનું નિયમન તેવા કોઈ પણ સ્થાનિક વિસ્તારમાં કરી શકે છે, જેમાં તેની દષ્ટિએ હત્યા કરવા અથવા પશુઓને વિષ આપીને નુકસાન પહોંચાડવાના હેતુસર આવા વિષનો ઉપયોગ એટલો વારંવાર થતો જણાય છે કે તેના કબજા પર પ્રતિબંધો લાદવા ઇચ્છનીય બને.

(૨) ઉપકલમ (૧) હેઠળ કોઈપણ નિયમ બનાવતાં, રાજ્ય સરકાર એવો નિર્દેશ આપી શકે છે કે તેના કોઈપણ ભંગ માટે એક વર્ષ સુધી લંબાઈ શકે તેવી મુદતના કારાવાસથી, અથવા એક હજાર રૂપિયા સુધી લંબાઈ શકે તેવા દંડથી, અથવા બંનેથી, તથા જે ઝેર સંબંધે એવો ભંગ કરવામાં આવ્યો હોય તે ઝેર અને જે વાસણો, પેકેજો અથવા આવરણોમાં તે મળી આવે છે તેની જાતી સાથે, દંડનીય ગણાશે.

૫. * * * * *

૬. ગેરકાયદેસર આયાત વગેરે બદલ દંડ.

(૧) જે કોઈ

(એ) કલમ ૨ હેઠળ બનાવવામાં આવેલા કોઈપણ નિયમનો ભંગ કરે છે, અથવા

(બી) કેન્દ્રીય સરકાર દ્વારા નિર્ધારિત શુલ્ક સીમા પાર કરીને, કલમ ૩ હેઠળ જેના આયાત પર હાલ માટે પ્રતિબંધ મૂકાયેલો હોય તેવું કોઈપણ વિષ દ્રવ્ય, લાઈસન્સ વિના ભારતમાં આયાત કરે, અથવા

(સી) ધારા ૩ હેઠળ તેને અપાયેલ ઝેરના પરવાનાની કોઈપણ શરતનો ભંગ કરે, તો તે દંડને પાત્ર થશે,

(૧) પ્રથમ દોષસિદ્ધિ થતા, એવી અવધિ સુધીના કારાવાસથી, જે ત્રણ મહિના સુધી લંબાઈ શકે, અથવા એવા દંડથી, જે પાંચસો રૂપિયા સુધી લંબાઈ શકે, અથવા બન્નેથી, અને

(૨) બીજી અથવા ત્યારપછીની દોષિત ઠરાવણી થાય ત્યારે, એવી અવધિ માટેની કેદથી, જે છ મહિના સુધી લંબાઈ શકે, અથવા એવા દંડથી, જે એક હજાર રૂપિયા સુધી લંબાઈ શકે, અથવા બન્નેથી.

(૨) આ કલમ હેઠળ જે કોઈ વિષના સંબંધમાં ગુનો કરવામાં આવ્યો હોય, તે વિષ તેમજ જેમાં તે મળ્યું હોય

તેવા વાસણો, પેકેટો અથવા આવરણો જમીને પાત્ર રહેશે.”

૧૪. આ તબક્કે, નિયમોની સંબંધિત જોગવાઈઓનો ઉલ્લેખ કરવો યોગ્ય રહેશે, જે નીચે મુજબ વાંચવામાં આવે છે:

“ક્રમાંક ૭૦૫. પોઈઝન્સ અધિનિયમ, ૧૯૧૯ (૧૯૧૯નો ૧૨) ની કલમ ૨ દ્વારા પ્રદાન કરાયેલ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને અને નીચે નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવેલી જાહેર સૂચનાને અધીકૃત કરીને, કાઉન્સિલમાં ગવર્નર બૉમ્બે પ્રેસિડન્સીના સમગ્ર વિસ્તારમાં વેચાણ માટેના કબજાનું અને ઝેરી પદાર્થોના વેચાણનું નિયમન કરવા માટે નીચેના નિયમો બનાવવામાં પ્રસન્નતા વ્યક્ત કરે છે, અર્થાત્:

સરકારી જાહેરનામું, ન્યાયિક વિભાગ, ક્રમાંક ૬૦૯૦, તારીખ ૨૬મી જુલાઈ ૧૯૧૯, સરકારી જાહેરનામું, ન્યાયિક વિભાગ, ક્રમાંક ૬૦૯૨, તારીખ ૨૬મી જુલાઈ ૧૯૧૯. સરકારી જાહેરનામું, ન્યાયિક વિભાગ, ક્રમાંક ૬૦૯૧, તારીખ ૨૬મી જુલાઈ, ૧૯૧૯.

૧એ. સંક્ષિપ્ત શીર્ષક, વ્યાપ અને પ્રારંભ.

(૧) આ નિયમોને ગુજરાત પોઈઝન્સ (કબજો અને વેચાણ) નિયમો, ૧૯૬૩ તરીકે ઓળખવામાં આવશે.

(૨) તેઓ ગુજરાત રાજ્યના સમગ્ર ક્ષેત્ર પર વિસ્તરે છે.

(૩) * * * * *

૧. * * * * *

૨. * * * * *

૩. પરવાનો વિના વિષના વેચાણ અથવા વેચાણાર્થે કબજા પર પ્રતિબંધ: અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ મુક્તિ આપવામાં આવી હોય તે સિવાય, કોઈપણ વ્યક્તિ નિયમ ૨ માં નિર્દિષ્ટ કોઈપણ વિષનું વેચાણ કરશે નહીં અથવા તેવું વેચાણ કરવા માટે પોતાના કબજામાં રાખશે નહીં, સિવાય કે તે માટે પ્રદાન કરવામાં આવેલ પરવાનાં હેઠળ.

(૧) અમદાવાદના પોલીસ કમિશનરની અધિકારક્ષેત્ર હેઠળના વિસ્તારમાં, પોલીસ કમિશનર-અમદાવાદ દ્વારા.

(૨) અન્યત્ર સંબંધિત જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા.”

૧૫. તા. પરના કારણદર્શક નોટિસના અવલોકનથી

૨૨.૩.૨૦૧૩, થી સ્પષ્ટ થાય છે કે અરજદારોને એ દર્શાવવા માટે કારણ બતાવવાનો નિર્દેશ કરવામાં આવ્યો હતો કે અરજદારો વિરુદ્ધ નીચે મુજબ કાર્યવાહી કેમ ન કરવામાં આવે

અધિનિયમની કલમ ૨ તથા નિયમોની નિયમ ૩ ના ભંગ બદલ. કારણ દર્શાવો નોટિસમાં વધુમાં એવો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે અધિનિયમની કલમ ૪ હેઠળ કાર્યવાહી શા માટે ન કરવામાં આવે, તે બાબતે અરજદારોને લેખિત ખુલાસો આપવા જણાવવામાં આવ્યું છે દ્વારા

૨૮.૩.૨૦૧૩ના રોજ હાજર રહેવા માટે. કારણદર્શક નોટિસમાં કરવામાં આવેલ આક્ષેપ એ મૂળભૂત હકીકત પર આધારિત છે કે અરજદારો દ્વારા અધિનિયમ તથા નિયમો હેઠળ જોગવાઈ મુજબ કોઈપણ પરવાનો મેળવ્યા વિના મેથેનોલનો સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે. જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા પસાર કરાયેલા પડકારાયેલ આદેશોમાં પણ કારણદર્શક નોટિસમાં જે બાબત દર્શાવવામાં આવી છે, તે જ બાબતનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે. અરજદારો દ્વારા દાખલ કરાયેલ જવાબ પર વિચાર કર્યા બાદ જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટે પડકારાયેલ આદેશોમાં નોંધ્યું છે કે અરજદારોએ પરવાના માટે તા. ૯.૪.૨૦૧૧ની અરજી રજૂ કરી હતી. તથાપિ, પરવાનો પ્રાપ્ત કરવામાં આવ્યો નથી. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે અરજદારોએ અધિનિયમની કલમ ૨ અને નિયમોની નિયમ ૩નો ભંગ કરીને પરવાના વિના ઝેરી મેથેનોલનો સંગ્રહ/વેચાણ કર્યું છે અને તેથી અરજદારો સામે અધિનિયમની કલમ ૪ હેઠળ કાર્યવાહી કરવી જરૂરી છે, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે. પડકારાયેલ આદેશોના અમલી ભાગમાં, અધિનિયમની કલમ ૨ અને નિયમોની નિયમ ૩નો ઉલ્લેખ કર્યા બાદ, જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટે અધિનિયમની કલમ ૪(૨) હેઠળ રૂ. ૧,૦૦૦/- નો દંડ ફટકાર્યો છે અને વધુમાં ૧.૪.૨૦૧૧ થી ૩૧.૩.૨૦૧૩ સુધીના એક વર્ષના જથ્થામાંથી ૫% જથ્થો જપ્ત કર્યો છે તથા અરજદારોને પ્રચલિત બજારભાવ મુજબ તેની સમકક્ષ રકમ ચૂકવવાનો પણ નિર્દેશ કર્યો છે.

૧૬. અધિનિયમની કલમ ૨માં “વેચાણ માટેના કબજાના નિયમન તથા કોઈપણ વિષના વેચાણને નિયમિત કરવાની રાજ્ય સરકારની સત્તા” અંગે જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. અધિનિયમની કલમ ૨ની ઉપકલમ (૨)માં પરવાનો આપવાની જોગવાઈ, આવા પરવાના માત્ર કયા વર્ગના વ્યક્તિઓને મંજૂર કરી શકાય, એવો કોઈપણ વિષ માત્ર કયા વર્ગના વ્યક્તિઓને વેચી

શકાય, કોઈ એક વ્યક્તિને એવો કોઈપણ વિષ કેટલી મહત્તમ માત્રામાં વેચી શકાય, તેમજ વેચાણનો રજીસ્ટર જાળવવો, તે રજીસ્ટરોની તપાસ, સુરક્ષિત હિફાજત અને આવા વિષની તપાસ તથા પરીક્ષણ કરવાની સત્તા જેવી અન્ય જોગવાઈઓ સંબંધે રાજ્ય સરકારની વિશિષ્ટ સત્તાઓ અંગે પ્રાવધાન કરવામાં આવ્યું છે. નિયમોની નિયમ ૩માં “પરવાના વિના વિષનું વેચાણ અથવા કબજો રાખવા પર પ્રતિબંધ” અંગે જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

૧૭. તેવી જ રીતે, અધિનિયમની કલમ ૪ “ચોક્કસ વિસ્તારોમાં કોઈપણ વિષના કબજાને નિયંત્રિત કરવાની સત્તા” અંગે જોગવાઈ કરે છે. વિશેષ કરીને, ઉપકલમ (૨) એવી જોગવાઈ કરે છે કે, અધિનિયમની કલમ ૪ ની ઉપકલમ (૧) હેઠળ કલ્પિત વિસ્તારોમાં કોઈપણ વિષના કબજાને નિયંત્રિત કરતી વખતે, રાજ્ય સરકાર એવો નિર્દેશ આપી શકે કે તેના કોઈપણ ભંગ માટે એક વર્ષ સુધીની મુદતના કારાવાસથી, અથવા એક હજાર રૂપિયા સુધીના દંડથી, અથવા બન્નેથી, તેમજ જે વિષ અંગે ભંગ કરવામાં આવ્યો હોય તેના જપ્તીકરણ સાથે, દંડનીય ગણવામાં આવશે. તેથી, અધિનિયમની કલમ ૪ ના સાદા વાચનથી એ અર્થ નીકળે છે કે અધિનિયમની કલમ ૪ ની ઉપકલમ (૨) હેઠળ જોગવાઈ મુજબ નિયમો અસ્તિત્વમાં હોવા જોઈએ. અધિનિયમની કલમ ૪ હેઠળ કોઈ નિર્દિષ્ટ વિસ્તારમાં કોઈ નિર્દિષ્ટ વિષના કબજાને નિયંત્રિત કરવાની સત્તા પણ એટલા સુધી વધુ મર્યાદિત છે કે એવો વિષ હત્યા કરવા અથવા પશુઓને વિષ આપી ઉપદ્રવ કરવા માટે વપરાતો હોવાનું જણાતું હોય અને આવી ઘટનાઓ એટલી વારંવાર બનતી હોય કે તેના કબજા પર પ્રતિબંધો ઈચ્છનીય બને. તેથી, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે અધિનિયમની કલમ ૪ કોઈપણ એવા વિષના કબજાને નિયંત્રિત કરવા માટેની વિશેષ જોગવાઈ છે, જે હત્યા કરવા અથવા પશુઓને વિષ આપી ઉપદ્રવ કરવા માટે વપરાતો હોવાનું જણાય. તેથી, દંડ લાદવા માટે, અધિનિયમની કલમ ૪ ની ઉપકલમ (૧) માં જે પરિસ્થિતિનું પ્રાવધાન કરવામાં આવ્યું છે, તેનું

અસ્તિત્વ હોવું આવશ્યક છે. આ ઉપરાંત, અધિનિયમની કલમ ૪ ની ઉપકલમ (૧) હેઠળ સરકાર જે પગલાં લેવા કલ્પે છે, તે સંબંધે સરકારને ઉપકલમ (૨) હેઠળ નિયમો બનાવવાના રહે છે. હાલના કેસના તથ્યોમાં, રાજ્ય સરકારનો એવો આક્ષેપ અથવા કેસ નથી કે અરજદારો દ્વારા આ વિષનો ઉપયોગ હત્યા કરવા અથવા પશુઓને વિષ આપી ઉપદ્રવ કરવા માટે કરવામાં આવે છે. ઉપર નિરીક્ષિત મુજબ, અધિનિયમની કલમ ૪ ની ઉપકલમ (૨) હેઠળ આવા કોઈ નિયમો બનાવવામાં આવ્યા નથી અને તેથી, કારણ દર્શાવવાની નોટિસ તેમજ આક્ષેપિત આદેશો, જેટલા સુધી અધિનિયમની કલમ ૪ હેઠળની કાર્યવાહીનો પ્રશ્ન છે, એટલા સુધી માત્ર ભ્રાંતિપૂર્ણ જ નથી પરંતુ કોઈપણ સત્તા વિના છે. આ રીતે, અધિનિયમની કલમો ૨ અને ૪ બે ભિન્ન ક્ષેત્રોમાં કાર્ય કરે છે. વર્તમાન મામલામાં, જિલ્લા દંડાધિકારી દ્વારા એવો કોઈ આક્ષેપ આગળ મૂકવામાં આવ્યો નથી જે અધિનિયમની કલમ ૪ હેઠળ કોઈ વધુ તપાસ અથવા આદેશને આવશ્યક બનાવે. વધુમાં, અધિનિયમની કલમ ૪ ની ઉપકલમ (૨) હેઠળ, જિલ્લા દંડાધિકારીને અધિનિયમની કલમ ૪ અમલમાં લાવવાની અને અધિનિયમની કલમ ૨ ના કથિત ભંગ માટે, કોઈ નિયમોના અભાવે, અધિનિયમની કલમ ૪(૨) હેઠળ આદેશ પસાર કરવાની સત્તા પ્રાપ્ત નથી.

૧૮. અરજદારોએ ઇન્ડિયન ટૂરિસ્ટ ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) ના મામલામાં સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા પર યોગ્ય રીતે આધાર રાખ્યો છે અને કારણ કે માલ બોન્ડેડ વેરહાઉસમાં રાખવામાં આવ્યો છે, તેથી એવું કહી શકાય નહિ કે માલે કસ્ટમ સીમારેખા પાર કરી છે અને દેશની કસ્ટમ સીમારેખાની બહાર રાખવામાં આવ્યો હોવાનું માનવામાં આવે. જોકે, ઉપરોક્ત આધારોએ આદેશો રદ કરવામાં આવ્યા હોવાથી, ઉક્ત પાસાં અંગે વધુ વિચારણા કરવી જરૂરી નથી.

૧૯. અરજદારોને શા માટે કારણ દર્શાવો નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી તેના કારણોની તપાસ કરતાં, જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટને અધિનિયમની કલમ ૪ હેઠળ અને વિશેષ કરીને અધિનિયમની કલમ ૪(૨) હેઠળ અરજદારો સામે કોઈ કાર્યવાહી કરવાની સત્તા ન હતી. અધિનિયમની કલમ ૨ ને નિયમોના નિયમ ૩ સાથે વાંચતાં, તે સંપૂર્ણપણે ભિન્ન ક્ષેત્રમાં કાર્ય કરે છે. નિશ્ચિતપણે સત્ય છે કે નિયમો અધિનિયમની કલમ ૨ હેઠળ બનાવવામાં આવ્યા છે અને તેથી, જો કલમ ૨ અથવા નિયમોનો કોઈ ભંગ જોવા મળે, તો અધિનિયમની કલમ ૬ હેઠળ દંડ લાદી શકાય છે, જેના માટે રાજ્ય સરકાર અને તેની સત્તાઓએ અધિનિયમની કલમ ૬ હેઠળ કલ્પિત કાર્યવાહીનો આશરો લેવો પડે. અધિનિયમની કલમ ૬, અધિનિયમની કલમ ૨ હેઠળ બનાવાયેલા કોઈપણ નિયમના ભંગ માટે “ગેરકાયદેસર આયાત વગેરે માટે દંડ” ની જોગવાઈ કરે છે. જોકે, હાલના કેસમાં, ઉપર નોંધ્યા મુજબ, કારણ દર્શાવો નોટિસ નિયમ ૩ના ભંગ માટે જારી કરવામાં આવી હતી, જે અધિનિયમની કલમ ૨ હેઠળ બનાવવામાં આવ્યો છે. જોકે, આદેશના ક્રિયાત્મક ભાગમાં, જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટે અધિનિયમની કલમ ૪ હેઠળ રૂ.૧,૦૦૦/ દંડ લાદવા અને જમીનો આદેશ કરવા માટે, તે માટે કોઈ નિયમ અસ્તિત્વમાં ન હોવા છતાં, સત્તા હોવાનું માન્ય રાખ્યું છે.

૨૦. ઉપરોક્તના પ્રકાશમાં, તેથી, કારણ દર્શાવો નોટિસ પોતે જ દૂષિત છે અને તેમાં અનુગામી કાર્યવાહીનો પણ સમાવેશ થાય છે, અને વિશેષ કરીને અધિનિયમની કલમ ૪(૨) હેઠળ દંડ લાદવાનો આદેશ તથા તેની આગળનો જમીનો આદેશ કોઈપણ સત્તા અને અધિકારક્ષેત્ર વિના છે. પ્રતિવાદીઓ તરફથી અને તેમની વતી કરવામાં આવેલી લેખિત રજૂઆતોમાં એવો દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે અરજદારોનું કૃત્ય અધિનિયમની કલમ ૬ની જોગવાઈઓ હેઠળ આવી શકે છે, જે અધિનિયમની કલમ ૨ હેઠળ બનાવવામાં આવેલા કોઈપણ નિયમના ભંગ બદલ ગેરકાયદેસર આયાત માટે

અલગથી દંડની જોગવાઈ કરે છે. પરંતુ, આવી સત્તાઓનો ઉપયોગ અધિનિયમની કલમ ૬ હેઠળ કલ્પાયેલ પ્રક્રિયા અનુસર્યા બાદ અને દોષિત ઠરાવ નોંધાયા પછી જ થઈ શકે, અને કારણ દર્શાવો નોટિસનો આશ્રય લઈને તેના અનુસંધાને દંડ તથા જમીનો આદેશ કરીને નહીં, તે પણ એવા માલ અંગે, જેનો અરજદારોએ પહેલેથી જ નિકાલ કરી દીધો છે. અધિનિયમની કલમ ૨ સાથે નિયમોની નિયમ ૩ વાંચતા જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટને પરવાનો આપવાની સત્તા સર્વથા અલગ પ્રકારની સત્તા છે, અને માત્ર આવી સત્તા હોવાને કારણે જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટને અધિનિયમની કલમ ૨ સાથે નિયમોની નિયમ ૩ વાંચતા તેની હેઠળ કાર્યવાહી કરવા અધિકૃત ગણાવી શકાય નહીં, કારણ કે તેવી કોઈ જોગવાઈ અસ્તિત્વમાં નથી. જો એવું જાણવા મળે કે નિયમોની નિયમ ૨ હેઠળ બનાવવામાં આવેલા કોઈ નિયમનો ભંગ થયો છે, તો અધિનિયમની કલમ ૬ લાગુ પડશે, જેના માટે યોગ્ય પ્રક્રિયાનું પાલન કરવું આવશ્યક છે. માલના બે વર્ષના મૂલ્યના ૫% જેટલી જમીનો આદેશ રાજ્યના વિશાળ હિતમાં છે એવો પ્રતિવાદીઓ દ્વારા આગળ ધપાવાયેલો દલીલ સ્વીકારી શકાય નહીં, જ્યારે જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા એવી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હોય જે તેમાં નિહિત જ નથી.

જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટને એવી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં, જે તેની પાસે વિહિત જ નથી. કારણ દર્શાવો નોટિસ પણ એ કારણસર ખામીયુક્ત છે કે અધિનિયમની કલમ ૪ હેઠળ કલ્પવામાં આવેલી કોઈપણ પરિસ્થિતિ ઊભી થઈ નથી. અધિનિયમની કલમ ૨ તથા તેના હેઠળ બનાવાયેલા નિયમો, વિશેષ કરીને નિયમ ૩, સંપૂર્ણપણે ભિન્ન ક્ષેત્રમાં કાર્યરત છે અને તેથી કારણ દર્શાવો નોટિસ દ્વારા કાર્યવાહીનો પ્રારંભ જ તથા આક્ષેપિત આદેશો કાનૂની અસ્તિત્વ વિહોણા, પ્રારંભથી જ રદબાતલ અને અધિકારક્ષેત્ર વિના છે. કોઈ સત્તાધિકારીને કાર્યવાહી કરવાની સત્તા ત્યારે જ હોય છે જ્યારે અધિનિયમ અથવા નિયમ તેને તે માટે સશક્ત બનાવે. કોઈ નિશ્ચિત

કલમ હેઠળ સત્તા આપવામાં આવેલ સત્તાધિકારી તેનાથી પર જઈ શકતો નથી. આ ઉપરાંત, આ સ્વીકારેલ સ્થિતિ છે કે અધિનિયમની કલમ ૪ ની ઉપકલમ (૨) હેઠળ કોઈ નિયમો બનાવવામાં આવ્યા ન હોય તેવી સ્થિતિમાં, અધિનિયમની કલમ ૪ હેઠળ કોઈ કાર્યવાહી કરી શકાય નહીં. આ અરજીઓમાં ઊભા થયેલા તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓમાં, તેથી, જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટે એવી સત્તાઓ સ્વીકારી લીધી છે, જે તેની પાસે નથી. અધિનિયમની કલમ ૪ હેઠળ સત્તા સ્વીકારી કાર્યવાહી કરવી, અધિનિયમની કલમ ૪ ની ઉપકલમ (૨) હેઠળ દંડ લાદવો અને વધુમાં જમીનો આદેશ કરવો — જિલ્લાધિકારીની આવી સમગ્ર કાર્યવાહી તેના અધિકારક્ષેત્રની બહાર છે અને પરિણામે, કારણ દર્શાવો નોટિસ તથા આક્ષેપિત આદેશોના અનુસંધાનમાં થયેલી બધી કાર્યવાહી દિશાભ્રષ્ટ, અધિકારક્ષેત્ર વિના અને અધિનિયમ તથા નિયમોમાં જોગવાઈ ન કરાયેલ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને કરવામાં આવેલી છે.

૨૧. ઉપરોક્ત કારણોને ધ્યાને લેતાં, તા. ૩.૪.૨૦૧૩ના વિવાદિત આદેશો કાયદા હેઠળ કોઈપણ સત્તા વિના અને અધિકારક્ષેત્ર વિના પસાર કરવામાં આવેલ હોવાથી રદ કરવા પાત્ર છે. પરિણામે, તા. ૩.૪.૨૦૧૩ના વિવાદિત આદેશો દ્વારા આથી રદ કરવામાં આવે છે. અનુસંગે, તા. ૧૬.૪.૨૦૧૩ના માંગણી પત્રો પણ આથી રદ કરવામાં આવે છે. જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ અરજદારો દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી લાઈસન્સ માટેની અરજીનો કાયદા અનુસાર વિચાર કરશે.

૨૨. ઉપરોક્ત અવલોકનોના પ્રકાશમાં અને ઉપરોક્ત આધારોએ આક્ષેપિત આદેશો રદ કરવામાં આવતા, આ અદાલતે અરજીકર્તાઓના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા માલની જમી અંગે ઉદ્દેખિત ચુકાદાઓ, જેમાં કૃષિ ઉપજ મંડી સમિતિ

નરસિંહપુર (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આપવામાં આવેલ ચુકાદાનો પણ સમાવેશ થાય છે, તેની ચર્ચા કરી નથી.

૨૩. તેમ છતાં, આ બાબત સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે, આ અદાલતે અધિનિયમની કલમ ૬ હેઠળ કોઈપણ કાર્યવાહીનો આશ્રય લેવાના રાજ્ય સરકારના અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તા અંગે કોઈપણ મત વ્યક્ત કર્યો નથી.

૨૪. પરિણામે, અરજીઓ મંજૂર કરવામાં આવે છે. તે મુજબ નિયમને સંપૂર્ણ કરવામાં આવે છે. અગાઉ આપવામાં આવેલી આંતરિક રાહત, જો કોઈ હોય, તો તત્કાળ રદ કરવામાં આવે છે. કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓમાં, ખર્ચ બાબતે કોઈ આદેશ કરવામાં આવશે નહીં.

(આર.એમ.છાયા, ન્યાયમૂર્તિ)

*The translation of this judgment has been provided by M/s.
Hyperlink E-Solutions Pvt. Ltd.*

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.